

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره مبارکه حمد

قسمت اول

به سوره مبارکه حمد رسیدیم. اولین سوره کتاب، فاتحه الكتاب، ام الكتاب، سوره ای که در روایات است که تمام قرآن را در این سوره جمع کردند. سوره ای که در روایات است که تمام آیات قرآن را در بسم الله الرحمن الرحيم این سوره جمع کردند. سوره ای که امیر المومنین فرمودند همه بسم الله در باء جمع شده و من نقطه تحت باء بسم الله هستیم.

سوره مبارکه حمد، سوره با شکوه قرآن کریم، پرچم سوره های قرآن کریم است. سوره ای که اگر همه سوره های قرآن را در روی کوهی بخواهیم بریزیم که یک تعدادی دامنه را در بر میگیرند و تعدادی قله میشوند. گفتیم یک عده سوره مبارکه بقره را به عنوان قله میگویند. پرچم نصب شده بر روی این کوه سوره مبارکه حمد است. آنی که خدا میخواهد انسان ها در آخر به آن برسند و به اون تمسک کنند و مسیر اصلی زندگی انسان ها این سوره مبارکه هست.

و ما در این ختم قرآنمان که از بهار سال ۸۹ شروع کردیم و الان در پایان تابستان سال ۹۱، غریب دو سال و نیم در مورد آیات قرآن صحبت کردیم، از انتهای قرآن شروع کردیم و در پایان این ختم به سوره مبارکه حمد رسیدیم که آغاز است. این کار اینگونه اتفاق افتاد تا به این نکته هم برسیم که ختم قرآن پایان کار نیست، یک فاتحه هست. بعد از این دو سال و نیم که این سوره ها رو شنیدیم یک فتح برایمان اتفاق افتاده است. امیدواریم که یک آغاز برای زندگیمان باشد. مطالب فوق العاده مهمی در سوره مبارکه حمد هست که ما در مورد این سوره در این هفته میخواهیم صحبت کنیم و ان شا الله یک فتح و فاتحه ای بر این ختم قرآنمان داشته باشیم. نمی گوئیم خاتمه، بلکه میگوئیم فاتحه. چون بناست ان شا الله باز آغازی برای هر کدام از ماها باشد، هر کدام بعد از اتمام ختم یک شروع جدید داشته باشیم.

سوره مبارکه حمد را همه بلد هستیم. حداقل ده بار در هر روز آن را در نمازهای واجبمان میخوانیم.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

الرحمن الرحيم

مالک يوم الدين

اياک نعبد و اياک نستعين

اهدنا الصراط المستقیم

صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و الضالین

بحث سوره مبارکه حمد، بحث شروع با اسم خدا در آن هست. بحث حمد است. مالکیت خدا، عبادت خدا، استعانت از خدا، هدایت خدا به سمت صراط المستقیم و این صراط به نام صراط کسانی است که به آنها نعمت داده شده است. می‌خواهیم در مورد موضوعات مختلف این سوره با هم صحبت کنیم و به طور مشخص در مورد آیه اول که بسم الله الرحمن الرحیم است و در مورد موضوع حمد و موضوع عبادت و موضوع صراط. بر روی این سوره یک تاملی داشته باشیم. یک تفکری بکنیم. ما با همدیگر در مورد این سوره در روزهای آینده بیشتر صحبت خواهیم کرد. ان شا الله

قسمت دوم

این هفته سوره مبارکه حمد را به عنوان فاتحه قرآن کریم و به عنوان فاتحه ختم قرآنمان شروع کردیم. در واقع در پایان این ختم قرآن دو سال و نیمه ای که داشتیم سوره حمد را میخواستیم کار کنیم تا ختمی از جنس فتح داشته باشیم.

سوره مبارکه حمد دارای نکات خیلی متعددی هست و یکی از چیزهایی که نام این سوره به همان مزین است موضوع حمد است.

حمد در فرهنگ قرآن یعنی ستودن زیباییها. یعنی اینکه انسان زیبایی را ببیند و آن زیبایی اختیاری باشد یعنی یک زیبایی که از روی اختیار آن موجود ایجاد شده و آفریده شده و آن را ستایش بکند.

این سوره به ما میگوید:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

همه حمد ها برای خداست. هر چه زیبایی شما میبینید، این ها برای خداست.

اگر زیبایی در گل مبینید، بالاخره این زیبایی در گل توسط کس دیگری در گل قرار داده شده است.

بگذارید مثال جالب تر بزنم.

اگر انسانی را میبینید که زیبایی می آفریند. انسانی را میبینید که یک صحنه زیبا را خلق میکند. صحنه ای که در آن مهربانی صحنه ای که در آن عفو و گذشت است، صحنه ای که در آن بخشش است، صحنه ای که در آن اوج شجاعت است، صحنه ای که در آن اوج ایثار و فداکاری است، تمام این صحنه های زیبای عالم هستی حتی اگر توسط انسان ها خلق شوند حواستان باشد که توان برای کس دیگری است. خود زیبایی برای کس دیگری است. فهم اینکه انسان در آن موقع این کار را بکند توسط کس دیگری داده شده است. لذا تمام ابزارآلاتی که انسان دارد، تمام آن زیبایی را در آن لحظه می آفریند توسط کس دیگری به او داده شده است. پس اگر قرار باشد در آن صحنه زیبا یی را از جانب کسی بستاییم این زیبایی فقط از جانب خدا بوده است. همه چیزهایی که باعث آن زیبایی شده اگر در نزد آن آدم بوده عاریتی بوده است. توانش برای خودش نبوده است. فکرش برای خودش نبوده است. ایده اش برای خودش نبوده است. حتی اینکه به او یاد بدهند که این کار زیبایی است هم توسط خدا آموزش داده شده است. بنابراین هر چه زیبایی در عالم ببینید همه زیبایی های خداوند است که او به واسطه موجودات و در غالب موجودات آنها را تجلی داده است.

رسیدن به مقام حمد هم همین است یعنی انسان برسد به جایی که جز زیبایی نبیند.

*رسد آدمی به جایی که به جز خدا نبیند

رسد آدمی به جایی که به جز زیبایی نبیند*

یعنی آدم میتواند به جایی برسد که در عالم هستی تمام صحنه ها را جلوه اسماء الهی ببیند و تمامی صحنه ها رو نقاط تجلی خداوند ببیند این آدم در مقام حمد قرار میگیرد.

یعنی چه؟

مثل وجود مقدس حضرت زینب (س) میشود، که وقتی از ایشان میپرسند کربلا را چگونه دیدی؟ میفرمایند:
ما اريت الا جمیلا

اگر خونریزی و پرده دری و هر اتفاقی صورت میگیرد. اگر عصیان انسان ها صورت میگیرد ولی حضرت زینب (س) در آن صحنه کربلا هم فقط زیبایی های آن صحنه، تجلی های اسماء الهی در آن صحنه را میبیند. بنابراین مقام حمد مقام انبیا الهی و مقام اولیای خدا میشود، مقامی که این انسان ها در آن مقام و در آن مرتبه فقط تجلی اسماء الهی را میدیدند و این موضوع به برکت اسم الله الرحمن الرحیم اتفاق می افتد.

اجازه بدهید فردا در مورد بسم الله الرحمن الرحیم صحبت کنیم و اینکه چگونه انسان میتواند به این مقام حمد برسد.

قسمت سوم

گفته شد که میخواهیم در این ختم قرآن ختممان به یک فتح و فاتحه بیانجامد و آن، سوره مبارکه حمد است. اندر باب عظمت این سوره حرف بسیار است.

یک نکته ای را دیروز با همدیگر باز کردیم و گفتیم اگر به سوره مبارکه حمد، حمد می گویند به خاطر این الحمد الله رب العالمین است و این الحمد الله رب العالمین یعنی اینکه هیچ زیبایی و جمال و کمال و تمامیت و هیچ ویژگی مثل نور، بهجت، موفقیت، سرور و خلاصه هیچ کمالی از کمالات در عالم هستی مشاهده نمیکنیم مگر اینکه تجلی خداوند است ولو اینکه میبینید که توسط موجودات رقم میخورد ولی تمامی مقدمات و ابزار و وسایل آن در اختیار خداوند است.

پس در واقع این کمال الهی است که جلوه میکند پس هر ستودنی در عالم هستی مختص خودند است و اگر در موجودات زیبایی دیده میشود، این تجلی خدا است. موجود به غیر خدا جمالی برای نشان دادن ندارد.

گفتیم انسان هایی میتوانند به مقام حمد برسند. چگونه به مقام حمد برسند. این به مقام حمد رسیدن یعنی چی؟ حال انسان هایی مانند زینب کبری س میشود که در صحنه عاشورا با تمام اون تلخی هایی که در صحنه است، میفرماید من به غیر زیبایی ندیدم. انسان هایی که میتوانند در تمامی صحنه ها ی عالم هستی فقط زیباییهای الهی رو ببینند. اصلا در افق دیگه ای زندگی میکنند. انسان هایی که فقط خدا را میبینند. لذا زندگیشان و زاویه نگاهشان اینطوری که ما فکر میکنیم نیست. اینجوری که ما میبینیم نیست. چگونه این آدم ها به این سطح میرسند؟ به برکت آیه اول سوره مبارکه حمد است: به اسم الله الرحمن الرحیم

اینان به واسطه اینکه عالم را اسم خدا میبینند، به هرچی دست میزنند، وجه اسمش را میبینند. اگر کنار گل میرسند، زیبایی خدا را میبینند. اگر کنار فداکاری یک انسان می رسند، مقام ایثار الهی را میبینند. اگر کنار مهربانی مادر میرسند، مقام رحمت الهی را میبینند. اگر کنار یک صندلی، یک صندلی ساده می رسند، خب این صندلی در ان چه صفتی وجود دارد، صفت اتکا است، صفت راحتی است، آنها صفت راحتی خدا را میبینند. میبینند خدا یک صفت راحتی دارد، یک صفت رافت دارد، از این صفت روی صندلی ریخته شده، به خاطر همین است که من در صندلی احساس راحتی میکنم. اگر آب میخورند، آب را نمیبینند H₂O را نمیبینند، خدا یک صفت سیراب کنندگی دارد، یک صفت ساقی و سقاییت دارد، این صفت را در H₂O ریخته است بنابراین H₂O هم میتواند سیراب کننده باشد. اینان اگر غذا میخورند غذا را نمیبینند، چلو مرغ را نمیبینند، نان را نمیبینند، قیمه را نمیبینند، قرمه را نمیبینند، اینان میگویند که خداوند این را تو ی غذا ریخته است، برای همین غذا میتواند رفع گرسنگی کند. اگر دارو را میبینند، اگر ب کمپلکس را میبینند، اگر آنتی بیوتیک را میبینند، میگویند خدا یک مقام شفا دارد، خدا یه مقام درمان کنندگی دارد که آن را در این

دارو ریخته است، برای همین من برخوردار می‌شوم. چقدر این نگاه با شکوه هست ما موضوع برنامه‌مان از اول با من نگاه کن بود.

این سوره حمد زاویه ای از نگاه را در عالم هستی مطرح میکند که فوق العاده با شکوه و بی نظیر است. اینکه طرف هیچ چیزی نمی‌بیند مگر اینکه خدا می‌بیند. قبل از هر چیز و در هر چیز و بعد هر چیز خدا را نگاه میکند.

اگر آب او را سیراب میکند، می‌گوید سیراب کنندگی برای یکی دیگر است و در H_2O هم آن را قرار داده اند. اگر از عطر یک گل لذت می‌برد، این عطر، بوی خوش، اصلاً خوشی در اختیار خدا بوده اس در عطر هم آن را قرار داده اند. لذا اگر خدا بخواهد میتواند این را بگیرد. ای بسا آب بخوری و سیراب نشوی. ای بسا که غذا بخوری و گرسنه بمونی و چون این در اختیار خداست میتواند این را در غیر این ها هم قرار بدهد. ای بسا آب نخوری و سیراب بشوی. ای بسا غذا نخوری و گرسنه نشوی. این آدم ها با اسم خدا زندگی میکنند. چون با اسم الله الرحمن الرحیم زندگی میکنند، اصلاً این تغییرات جزئی یک زندگی دنیا را نمی‌بینند. لذا دائم با اسم خدا زندگی میکنند، لذا دائم در نهایت مقام زیبایی و حمد هستند.

این زاویه دید خیلی مقام بالایی دارد شاید بگویید رسیدن به این مرتبه خیلی مشکل هست. حرفی هم نیست ما نمی‌خواهیم در این سوره مبارکه حمد بگوییم که آدم ها بدوید بدوید تا به این مقام برسید ولی دانستن آن مهم است. آهای آدم ها بدونید انسانهایی بر روی زمین زندگی کردند که در همچین مرتبه ای بودند بیایید حواسمان را جمع کنیم. حالا اگر نمیتوانیم همین شویم حواسمان را جمع کنیم که یک عده آدم در این عالم در افق حمد و مقام حمد و مقام محمود زندگی کردند و در هیچ پدیده ای، هیچ چیزی را جز اسم خداوند رحمان رحیم ندیدند. ما سعی میکنیم نگاهی به این نگاه بیندازیم تا ان شاء الله نگاهمان به برکت رویت این نگاه روشن شود.

قسمت چهارم

سوره مبارکه حمد، فاتحه الكتاب، ام الكتاب و موضوع مهمی را در روز های گذشته در این سوره با یکدیگر صحبت کردیم و موضوع مهم این بود که زاویه نگاهی در عالم هستی وجود دارد که انبیا الهی و شهدا و صالحین و اولیای الهی از آن نگاه برخوردارند و آن نگاه، نگاهی است که هیچ پدیده ای را نمی بیند مگر اینکه اسم خدا می بیند. آن نگاه، نگاهی است که چون در هر پدیده اسم خدا را می بیند، در نتیجه در همه حال، در حال لذت بردن از مقام خداوند است. در هر حالتی زیبایی را می بیند حتی در صحرای کربلا، که می فرماید: *ما رایت الا جمیلا*

اما خروجی مهم این زاویه نگاه چیست؟

اگر انسان بفهمد مالکی غیر از خداوند تبارک و تعالی وجود ندارد و هر پدیده ای هر چیزی را که دارد فقط از آن خداست. اگر انسان بفهمد که هیچ زیبایی در عالم هستی مگر به واسطه خدا رقم نمی خورد. اگر انسان بفهمد که هیچ زیبایی در عالم هستی نیست، مگر اینکه برای خداست. اگر انسان باور کرد همه پدیده های عالم هستی اسم برای خدا هستند و لا غیر. آن زمان است که حقیقت یک چیز در انسان شکل می گیرد: *ایاک نعبد و ایاک نستعین*

انسان فقط سر تعظیم در مقابل خدای مالک رحمان رحیم که همه حمد ها برای اوست، فرود می آورد. انسان فقط فقط از خدا استعانت می جوید. این مقام انبیا الهی میشود. آن کسی که در مقامی قرار دارد که در زاویه نگاه او به غیر از اسم خدا و به غیر خدا نیست. آن کسی که

رسد آدمی به جایی که به جز خدا نبیند

رسد آدمی به جایی که به جز زیبایی و جمال و حسن نبیند

بروز این حالت این آدم ها چیست؟ فقط فقط فقط در حال عبادت خداوند هستند. فقط از خدا کمک میخواهند. البته این به این معنی نیست که از اسباب و وسایل استفاده نمیکنند. اما در مورد این موضوع در سوره مبارکه یوسف مفصل صحبت کردیم ولی هیچ کاری را مگر برای رضایت خدا نمیکنند. اصلا برای غیر رضایت خدا چیزی در دل آنها نیست. واله و شیدای خدا هستند.

سوره مبارک حمد از این مرتبه ویژه صحبت میکند این مرتبه هدایت به صراط مستقیم است و حقیقت صراط این است و این صراط، صراط کسانی است که در واقع نعمت داران عالم هستی آنها هستند که در جای دیگری در قرآن خدا این انعم الله رو توضیح میدهد و میگوید: *من النبیین و الصدیقین و شهدا و صالحین* این ها انبیا و صدیقین عالم هستی، این ها شهدا، این ها صالحین هستند.

سوره مبارک حمد زاویه نگاهی را باز میکند که میتواند اصل زاویه نگاه هایی باشد که قرآن در این مدت برای ما باز کرد. اصل مطالب قرآن سوره حمد است. اصل زاویه نگاهی است که باید من و شما پیدا کنیم در سوره مبارکه حمد است و آن زاویه نگاه چیزی نیست جز این مطلب که انسان هیچ پدیده ای را نبیند مگر آنکه آن را اسم خدا ببیند و به واسطه این در عالم به غیر از حسن نبیند و به این ترتیب هیچ کاری را انجام ندهد مگر عبادت خداوند تبارک و تعالی. این مقام مقام انبیا است رسیدن به بهشت کار ما نیست باید دستمان را بگیرند که به اینجا برسیم. حداقل این است که در زندگیمان یک فایلی را باز کنیم و بفهمیم آدم هایی هستند که اینگونه زندگی کردند و بهشون متوسل بشویم و به سیره آنها متمسک بشویم و سعی کنیم این در ذهنمان آنقدر قرار بگیرد و آنقدر نزدیک بشویم تا ما هم منا اهل بیت شویم و بتوانیم از این زاویه نگاه برخوردار بشویم. ان شاء الله

ختم قرآن ما تموم شد و در دو روز آینده، درمورد آیه افتتاح قرآن و دعای ختم قرآن با هم حرف خواهیم زد که ان شاء الله پایان این ختم فاتحه ای برای انس بیشتر ما با قرآن باشد. ان شاء الله

غرض سوره مبارکه حمد

گوینده: شناخت خدا انعکاس حسن های اوست در وجود انسان و حمد خدا هم با شناخت او آغاز میشود و حمد حقیقت تمام عالم است که در پی اش بندگی می آید و جانی دوباره در تمام عالم جاری میشود.

استاد چیت چیان:

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره مبارکه حمد سوره همه حقایق قرآن است. سوره ای که اگر همه سوره های قرآن را روی همدیگر بچینید و یک کوه درست کنید پرچمی که بر بالای این کوه به هتزاز در می آید سوره مبارکه حمد است. سوره ای که همه ما موظف هستیم حداقل روزی ده بار در نماز های واجبمان آن را بخوانیم. سوره مبارکه حمد سوره دمیدن روح و حیات است. سوره ای که اگر کسی آن را به مرده هم خواند و مرده زنده شد نباید تعجب کرد. پس سوره مبارکه حمد دمیدن حیات تازه در وجود هر انسانی است که پای سفره آن میشیند و به آن دل میدهد و سعی میکند به آن عمل بکند. سوره مبارکه حمد توضیحی کامل از خداشناسی است تا انسان به برکت شناخت خدا و حسن هایی که از خداوند میفهمد درک میکند. این حسن ها را منعکس کند و اینگونه هست که حمد شکل میگیرد. حمد که موضوع اساسی سوره مبارکه حمد به حساب می آید، انعکاس حسن های الهی در وجود انسان است. اینجوری است که انسان زببند به صفات الهی میشود. اینجوری است که انسان مقام خلافت خدا را پیدا میکند اینجوری است که انسان خودش را آینه ای میبیند که تماماً حسن های خدا را منعکس میکند و اینگونه است که انسان حقیقت عبودیت در وجودش شکل میگیرد و بدین ترتیب که انسان هدایت میشود و به تمامی برخوردار می شود و نعمت های الهی دست پیدا میکند که هر که عالم را اینگونه ندید و اینگونه طی مسیر نکرد لاجرم در ضلالت و غضب و محدودیت و محرومیت خواهد بود. سوره مبارکه حمد سوره ای است که معنای حقیقی عالم را برای ما بازگو میکند و از دریچه این سوره میشود معنای حقیقی تمامی حقایق، مسائل و پدیده های دیگر را هم را شناخت. میشود با این سوره همه ی سوره های قرآن را خواند و اینجوری تمام زندگی انسان و شؤوناتش به حمد معنا پیدا میکند. سوره حمد سوره هنر قرآن است که میگوید انسان ها به واسطه انعکاس حسن های الهی است که حمد پیدا میکنند و هنر پیدا میکنند که این هنر را میشود در عبودیت آنها در هدایت آنها و در برخورداری از آنها دید که آغاز هر حرکتی و پایان هر حرکتی و دوام هر حرکتی به استعانت از این جلوه های الهی است که بسم الله الرحمن الرحيم

گوینده: این را سوره ها گفته اند که سوره حمد حکایت رسیدن است به یک حیات تازه با آراسته شدن به حسن های خداوندی.